

Contextul Istoric al Bibliei

Religia în Orientul Antic – Israel

Mino

În Orientul Antic, ideea de religie și spiritualitate capătă valențe diferite de la un teritoriu la altul. Dacă în statele din această zonă geografică predomină politeismul, unul dintre aceste popoare se va individualiza, adoptând o religie monoteistă, și anume religia iudaică sau mozaismul.

Iudaismul este una dintre cele mai vechi religii monoteiste, având originile în credințele poporului evreu. Central în învățăturile sale este credința într-un singur Dumnezeu. Textele sfinte includ Vechiul Testament (Tanah) și Talmudul, iar principiile sale etice au influențat numeroase alte religii și culturi. Data exactă a apariției sale este dificil de determinat, dar se estimează că își are rădăcinile acum aproximativ 3.500-4.000 de ani, odată cu viața profeților biblici precum Avraam și Moise.¹

I. Scurt istoric al poporului evreu

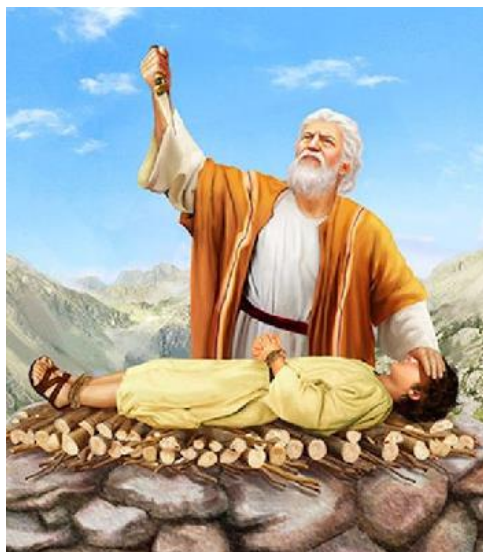

Poporul israelit este descendentul tradițional al triburilor lui Israel, care au fost strămoșii celor două regate istorice ale Israelului și Iudei. Această tradiție este în primul rând legată de relatarea biblică, inclusiv de Vechiul Testament al Bibliei. Potrivit acestei tradiții, poporul israelit a fost condus de lideri precum Moise și apoi a experimentat perioade de dominație și exil, dar a păstrat identitatea culturală și religioasă distinctă de-a lungul istoriei. Un moment important al istoriei israeliților este Exodul, care se referă la povestea biblică a ieșirii poporului israelit din Egipt sub conducerea lui Moise. Este relatată în cărțile Bibliei, în special în Cartea Exodului. Potrivit acestei relatări, poporul israelit a fost sclav în Egipt, iar Dumnezeu l-a ales pe Moise să fie liderul lor și să-i conducă la libertate. Moise a cerut faraonului să elibereze poporul, dar faraonul a refuzat inițial.

Ca rezultat, au avut loc zece plăgi asupra Egiptului, care au culminat cu moartea primului născut în fiecare casă egipteană. După aceasta, faraonul a permis poporului israelit să plece. Exodul a fost un eveniment semnificativ pentru poporul israelit și este considerat un punct central în istoria lor. Conform tradiției, Dumnezeu i-a ghidat pe israeliți prin Marea Roșie, care s-a despărțit pentru a le permite să treacă și s-a închis apoi asupra armatei egiptene care îi urmărea. Această poveste este fundamentală pentru înțelegerea identității și credințelor evreilor și a avut un impact semnificativ în multe tradiții religioase.

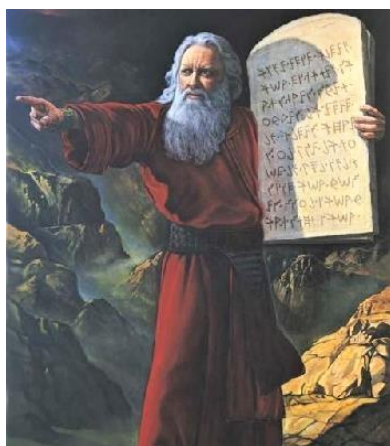
¹ Stanford, Peter, *50 de idei pe care trebuie să le cunoști despre religie*, București, Editura LITERA, 2020, p. 10

Pentru a înțelege mai bine istoria poporului evreu, este important a se scoate în evidență și viața unor lideri importanți pe care acesta i-a avut.

Avraam este un personaj important în tradițiile religioase ale iudaismului, creștinismului și islamului. Viața lui Avraam este relatată în principal în cartea Genezei din Vechiul Testament al Bibliei. De asemenea, Avraam este menționat în Coran, cartea sfântă a islamului. Avraam, inițial numit Avram, s-a născut în orașul Ur din Caldeea (în regiunea cunoscută acum ca Irak) în jurul anului 2000 î.Hr., conform estimărilor biblice. El a fost ales de către Dumnezeu pentru a deveni părintele unei națiuni binecuvântate. Împreună cu soția sa Sarai (mai târziu redenumită Sara) și cu nepotul său Lot, Avraam a plecat într-o călătorie către Țara Canaanului.

Dumnezeu a făcut un legământ cu Avraam, promițându-i că va face din el o mare națiune și că poporul său va avea o țară binecuvântată. De asemenea, a promis că Avraam va avea un urmaș, deși el și Sara erau în vârstă înaintată și nu aveau copii. În ciuda vârstei lor înaintate, Avraam și Sara au primit binecuvântarea de a deveni părinți, iar fiul lor a fost numit Isaac. Acest eveniment a fost o minune, având în vedere că Sara era infertilă. Dumnezeu a făcut un alt legământ cu Avraam, stabilind semne și simboluri pentru a marca acest acord. Unul dintre aceste semne a fost circumcizia, care a devenit o practică importantă în tradițiile evreiești. Un moment semnificativ din viața lui Avraam a fost încercarea lui Dumnezeu de a-i testa credința. Dumnezeu i-a cerut să își sacrifice fiul Isaac, iar Avraam a fost gata să o facă, dar Dumnezeu a intervenit și a oferit un miel în loc. Avraam a trăit până la o vârstă înaintată și a murit în Canaan. El a fost înmormântat în peștera lui Machpelah, împreună cu Sara. Povestea lui Avraam are o semnificație profundă în tradițiile religioase, fiind considerat un exemplu de credință și ascultare față de Dumnezeu în ciuda provocărilor și incertitudinilor vieții.

Moise, o figură centrală în Vechiul Testament al Bibliei, este atribuit cu numeroase minuni care au avut loc în timpul exodului poporului evreu din Egipt și călătoria lor către Țara Promisă. Iată câteva dintre minunile asociate cu Moise: Văruielile Nilului: Moise a aruncat toiagul în fața lui Faraon, iar acesta s-a transformat într-un șarpe. Mai târziu, apele Nilului au fost pătate cu sânge, marcând prima dintre cele zece plăgi. Plăgile Egiptului: Moise a fost instrumentul prin care Dumnezeu a adus zece plăgi asupra Egiptului pentru a forța eliberarea poporului evreu. Printre acestea se numără plaga cu broaște, țințarii, mătasea, boala vitelor, grindina și întunericul.

Trecerea Mării Roșii: Atunci când poporul evreu a ajuns la Marea Roșie și era urmărit de armata egipteană, Moise a ridicat toiagul, iar marea s-a despărțit, permițând poporului să treacă pe

uscat. Apoi, când armata egipteană a încercat să-i urmărească, marea s-a închis peste ei.² Apa din stânca din Horeb: Când poporul evreu era însetat în deșert, Moise a lovit o stâncă cu toiagul, iar apă a izvorât din ea pentru a-i potoli setea. Aceste minuni, precum și altele, sunt relatate în Biblie și au avut un impact semnificativ asupra relației poporului evreu cu Dumnezeu și asupra evenimentelor istorice descrise în Vechiul Testament. Cele zece porunci, cunoscute și sub numele de Decalog, au fost date lui Moise pe Muntele Sinai, conform relatărilor biblice. Această întâlnire este descrisă în cartea Exodului din Vechiul Testament al Bibliei, în capitolul 20. Potrivit acestei relatări, Moise a primit poruncile direct de la Dumnezeu pe două table de piatră. Textul poruncilor așa cum este scris în Biblie, în cartea Exodului, capitolul 20:

1. „Eu sunt Domnul, Dumnezeul tău, care te-am scos din țara Egiptului, din casa robiei. Să nu ai alți dumnezei afară de Mine.”
2. „Să nu-ți faci chip cioplit, nici vreo înfățișare a vreunui lucru care este în ceruri deasupra, sau care este pe pământ jos, sau care este în apele de sub pământ. Să nu te închini lor, să nu le slujești, căci Eu, Domnul, Dumnezeul tău, sunt un Dumnezeu gelos, pedepsesc vina părinților în copii, în cei ce Mă urăsc, și fac milă până la a miilor la cei ce Mă iubesc și păzesc poruncile Mele.”
3. „Să nu iei numele Domnului, Dumnezeului tău, în deșert, căci Domnul nu va lăsa nepedepsit pe cel ce ia Numele Lui în deșert.”
4. „Adu-ți aminte de ziua de odihnă, să o sfințești. Șase zile să muncești și să faci toate lucrările tale. Dar ziua a șaptea este ziua de odihnă a Domnului, Dumnezeului tău. Să nu faci nicio lucrare în ea, nici tu, nici fiul tău, nici fiica ta, nici robul tău, nici roaba ta, nici dobitocul tău, nici străinul care este în porțile tale. Căci în șase zile a făcut Domnul cerurile și pământul, marea și tot ce este în ele, și a odihnit în ziua a șaptea. De aceea a binecuvântat Domnul ziua de odihnă și a sfințit-o.”
5. „Cinstește-ți tatăl tău și mama ta, pentru ca să-ți fie lungi zilele în țara pe care ți-o dă Domnul, Dumnezeul tău.”
6. „Să nu ucizi.”
7. „Să nu preacurvești.”
8. „Să nu furi.”
9. „Să nu mărturisești strâmb împotriva aproapelui tău.”
10. „Să nu poftești casa aproapelui tău. Să nu poftești femeia aproapelui tău, nici robul lui, nici roaba lui, nici boul lui, nici măgarul lui, și niciun lucru care este al aproapelui tău.”³

² *Biblia*, traducerea Dumitru Cornilescu, Exodul 14

³ *Biblia*, traducerea Dumitru Cornilescu, Exodul 20.

Istoria lui **David** este prezentată în Biblie, în Vechiul Testament. David a fost al doilea rege al Israelului și a fost cunoscut pentru abilitățile sale militare, harul său muzical și relația sa cu Dumnezeu. Există câteva momente importante în evoluția sa: **David și Saul:** David a devenit cunoscut atunci când l-a învins pe Goliat, un gigant filistean, cu o singură piatră lansată din praștie. Această victorie l-a adus în atenția regelui Saul, care l-a făcut unul dintre oamenii săi de încredere. **Invidia lui Saul:** Cu toate că David devenise un erou în Israel, invidia lui Saul față de el a crescut. Saul a încercat să-l ucidă pe David de mai multe ori, însă David a reușit să scape de fiecare dată. **Fuga și persecuția:** Din cauza persecuției lui Saul, David a fost nevoit să fugă și să se ascundă în deșert pentru a-și proteja viața. A adunat în jurul său o trupă de oameni fideli, cunoscuți sub numele de „oamenii lui David”.

David ca rege: După moartea lui Saul, David a fost uns rege al Iudeei, iar ulterior al întregului Israel. A stabilit capitala la Ierusalim și a adus Arca Legământului în oraș. **Păcatele lui David:** Deși David este cunoscut pentru credința și slujirea sa față de Dumnezeu, el a comis și unele păcate notabile, cum ar fi adulterul cu Batșeba și implicarea în moartea soțului ei, Urie. În ciuda acestor greșeli, Dumnezeu l-a iertat pe David atunci când acesta și-a recunoscut păcatele și s-a căit. **David și legământul cu Dumnezeu:** Dumnezeu i-a făcut lui David un legământ special, promițând că va avea un descendent care va domni pentru totdeauna. Acest descendent este identificat mai târziu cu Mesia, iar legământul este văzut în creștinism ca fiind îndeplinit prin venirea lui Isus Hristos.⁴

David este adesea descris ca un om după inima lui Dumnezeu⁵, iar viața sa este prezentată în cărțile Samuel și Cronici din Biblie. Povestea lui David este considerată una dintre cele mai importante și influente povești din Biblie și a avut un impact semnificativ asupra tradițiilor religioase și culturale.

Biblia conține numeroase referințe la relația dintre Dumnezeu și Israel, poporul ales în Vechiul Testament. Aceste relatări se găsesc într-o varietate de contexte, inclusiv promisiuni, avertismente, îndemnuri la ascultare și experiențe istorice. Este important de menționat că interpretarea acestor texte poate varia între diferite tradiții religioase.

1. **Promisiuni de binecuvântare:** În anumite pasaje, Dumnezeu promite binecuvântarea și protejarea poporului Israel dacă aceștia Îl ascultă și Îl urmează cu credință.

⁴ *Biblia*, traducerea Dumitru Cornilescu, 1 Samuel

⁵ *Biblia*, traducerea Dumitru Cornilescu, Faptele 13:22

„Voi voi să fac din tine un popor mare și te voi binecuvânta, îți voi face numele mare, și vei fi o binecuvântare. Voi binecuvânta pe cei ce te vor binecuvânta, și voi blestema pe cei ce te vor blestema; și prin tine vor fi binecuvântate toate familiile pământului.”⁶

2. **Avertismente și pedepse:** Pe de altă parte, Biblia conține și avertismente cu privire la consecințele nepăsării sau neascultării față de poruncile divine. În cazul în care Israelul se abătea de la calea dreaptă, Dumnezeu avertizează asupra posibilelor pedepse sau încercări.

„Dar dacă nu vei asculta glasul Domnului, Dumnezeului tău, ca să păzești și să împlinesti toate poruncile Lui și legile Lui pe care ți le dau astăzi, toate blestemele acestea vor veni peste tine și te vor ajunge: [...] Așa cum Domnul Se bucura să vă facă bine și să vă înmulțească, tot așa Se va bucura să vă piardă și să vă nimicească; și veți fi smulși de pe pământul pe care mergi să-l stăpânești. Domnul te va risipi printre toate popoarele, de la un capăt al pământului până la celălalt; și acolo îți vei sluji dumnezeilor străini, pe care nu i-ai cunoscut nici tu, nici părinții tăi, lemne și pietre.”⁷

3. **Experiențe istorice:** Evenimente precum eliberarea din Egipt, călătoria prin deșert și intrarea în Țara Promisă sunt prezentate ca acte ale lui Dumnezeu în istoria poporului Israel. Aceste experiențe sunt adesea interpretate ca semne ale grijii și intervenției divine în destinul lor. În ansamblu, relația dintre Dumnezeu și Israel este complexă, reflectând o gamă largă de experiențe și învățăminte spirituale prezentate în Vechiul Testament.

„Domnul a zis lui Avram: Ieși din țara ta, din rudele tale și din casa tatălui tău, și vino în țara pe care ți-o voi arăta. Te voi face să fii o mare neam, te voi binecuvânta, îți voi face numele mare, și vei fi o binecuvântare.”⁸

„Moise a întins mâna peste marea cea groasă, și Domnul a alungat marea prin vântul cel de răsărit, făcând-o uscat pământ; iar apele s-au despărțit.”⁹

II. Legile evreilor

Legile evreilor, cunoscute sub numele de Legile lui Moise, includ mai multe categorii de norme religioase, morale și sociale. Aceste legi sunt cuprinse în Vechiul Testament al Bibliei și mai precis în primele cinci cărți, cunoscute sub numele de Torah sau Pentateuh. Principalele categorii de legi includ:

1. Legile morale: Include cele zece porunci, care au fost menționate anterior.
2. Legile civile: Stabilesc reguli pentru organizarea socială și administrarea justiției în comunitatea evreiască.
3. Legile rituale: Reglementează aspectele de cult și practicile religioase, cum ar fi cele referitoare la temple, preoți și sacrificii.
4. Legile alimentare: Specifică alimentele permise și interzise (kashrut).

⁶ Geneza 12:2-3 (Biblia Cornilescu)

⁷ Deuteronom 28:15, 63-65 (Biblia Cornilescu)

⁸ Geneza 12:1 (Biblia Cornilescu)

⁹ Exodul 14:21 (Biblia Cornilescu)

5. Legile de curățenie rituală: Detaliază regulile privind purificarea și sfințirea persoanelor și obiectelor. Aceste legi au o importanță deosebită în iudaism și au influențat și alte religii și sisteme juridice în istorie. Este important să menționăm că interpretarea și aplicarea acestor legi pot varia între diferite tradiții și grupuri evreiești.

Evreii se ghidează de reguli alimentare cunoscute sub numele de kashrut, care sunt descrise în detaliu în legile alimentare ale iudaismului. Principalele puncte ale acestor reguli includ:

1. Animale permise: Mâncarea provenită de la animalele cu copite despicate și care rumegă este, în general, permisă. Printre exemplele de animale permise se numără vaca, oaia și capra.

2. Interdicții alimentare: Evreii au interdicții stricte privind consumul unor animale precum porc și iepure. Fructele de mare fără solzi și nagele (creștetul anumitor animale marine) sunt, de asemenea, interzise.

3. Ritual de tăiere: Carnea trebuie să fie sacrificată în conformitate cu regulile specifice și să fie supravegheată de un specialist numit șohet.

4. Separarea cărnii de lapte: Este interzis să se consume carne și produse lactate în același timp sau să se gătească aceste tipuri de alimente în aceeași vase.

5. Verificarea produselor: Evreii verifică atent etichetele și sursele alimentelor pentru a se asigura că respectă normele kashrut. Este important să subliniem că practicile specifice pot varia între diferite comunități evreiești, iar unele pot adopta reguli alimentare mai stricte decât altele.

III. Sărbătorile evreilor

Iudaismul are numeroase sărbători și evenimente liturgice care au o semnificație specială pentru comunitatea evreiască. Iată câteva dintre cele mai importante sărbători ale evreilor:

Shabbat (Sâmbăta): Sărbătoarea de odihnă săptămânală care începe vineri seara și durează până sâmbăta seara. Este un timp dedicat rugăciunii, reflecției, și odihnei.

Rosh Hashanah (Anul Nou Evreiesc): Marchează începutul anului în calendarul evreiesc. Este un timp de reflecție, introspecție și rugăciune pentru iertare.

Yom Kippur (Ziua Ispășirii): Ziua de post și rugăciune, care are loc zece zile după Rosh Hashanah. Este considerată cea mai sfântă zi din calendarul evreiesc și este dedicată ispășirii păcatelor.

Sukkot (Sărbătoarea Corturilor): Sărbătoare care marchează călătoria israeliților în deșert și aducerea recoltei. O caracteristică a acestei sărbători este construirea și utilizarea corturilor temporare numite sukka.

Simchat Torah (Bucuria Torei): Marchează sfârșitul și începutul unui nou ciclu de citire a Torei. Comunitățile evreiești dansează și se bucură în jurul Torăi.

Hanuka (Sărbătoarea Luminilor): Sărbătoarea care comemorează rededicarea Templului din Ierusalim și miracolul candelor de ulei care au ars opt zile în loc de unul. Este tradițional să se aprindă candelă într-un chandelier special numit Hanukkah.

Purim: Sărbătoarea care comemorează salvarea poporului evreu în perioada imperiului persan. Oamenii se îmbracă în costume, se citesc Megilah (Cartea Esterei), și se oferă cadouri alimentare numite Mishloach Manot.

Pesach (Paștele Evreiesc): Sărbătoarea care comemorează eliberarea evreilor din robia egipteană. Este marcată printr-un ceremonial special numit Seder și prin evitarea consumului de produse fermentate.

Shavuot (Sărbătoarea Săptămânilor): Celebrată la 50 de zile după Pesach, Shavuot comemorează primirea Torei de către Moise pe Muntele Sinai. Este asociată și cu aducerea primelor recolte.

Bris Milah: Circumcizia este o tradiție importantă pentru băieții evrei, realizată în mod tradițional la opt zile după naștere.

Bar/Bat Mitzvah: La vârsta de 13 ani pentru băieți și 12 ani pentru fete, aceștia devin responsabili pentru îndeplinirea poruncilor religioase și participă la ceremonii speciale de Bar/Bat Mitzvah.¹⁰

IV. Simbolurile evreilor

Steaua lui David (Steaua lui David sau Magen David): Este un simbol important asociat cu iudaismul și este adesea recunoscut ca un simbol al comunității iudaice. A apărut pe steagul lui Israel și este folosit în multe contexte evreiești.

Menorah: O candelă cu șapte brațe, folosită în cultul iudaic, în special în timpul sărbătorii Hanuka. Menorah-ul este, de asemenea, un simbol al statului Israel și poate fi găsit pe emblemele oficiale și pe moneda israeliană.

¹⁰ Stanford, Peter, *50 de idei pe care trebuie să le cunoști despre religie*, București, Editura LITERA, 2020, p. 88

¹¹ Stanford, Peter, *50 de idei pe care trebuie să le cunoști despre religie*, București, Editura LITERA, 2020, p. 92

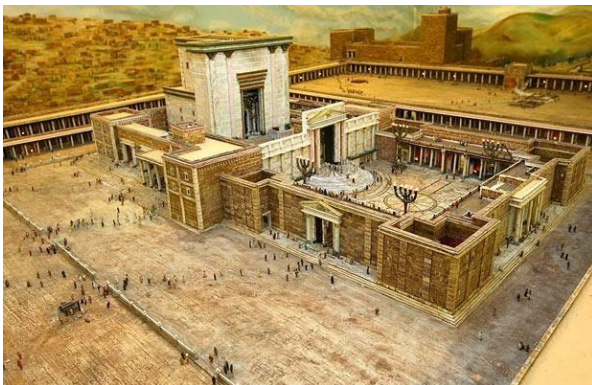
Taliț și Tefilin: Acestea sunt obiecte liturgice purtate de bărbații evrei în timpul rugăciunilor zilnice. Ele reprezintă respectul față de poruncile divine și angajamentul față de credința iudaică.

Kipa (yarmulke): Este o acoperire pentru cap purtată de bărbații evrei în semn de modestie și ca un simbol al conștiinței divine. Cartea Torei: Tora este textul sacru al iudaismului și este alcătuită din primele cinci cărți ale Bibliei ebraice.¹²

Cartea Torei reprezintă legea și învățăturile divine și este fundamentală în practica iudaismului.

Davul cu pene: Un instrument muzical asociat cu tradiția iudaică, utilizat adesea în contexte religioase și culturale evreiești.

V. Edificii

Templul lui Solomon este un edificiu important în istoria evreilor și este menționat în Biblia ebraică (Tanah). Acest templu a fost construit în Ierusalim de către regele Solomon, fiul regelui David și a devenit centrul spiritual al israeliților în perioada sa. Conform Bibliei, Solomon a primit instrucțiuni divine pentru a construi Templul. Cartea lui David și Solomon (2 Samuel și 1 Împărați) oferă detalii despre aceste planuri.

Solomon a adunat materiale prețioase pentru construcția Templului, inclusiv cedru din Liban, piatră de temelie și aur. Au fost aduse și materiale de construcție de la aliați. Templul a fost construit pe Muntele Moria și avea dimensiuni impunătoare. Era format din trei părți principale: Sanctuarul, Sfânta Sfințelor și Ulam (pronaosul). În timpul invaziei babiloniene conduse de

¹² Mrowiec Katia, Kubler Michel&Sfeir, Antoine, *Dumnezeu, Iahve, Allah*, București, Editura HUMANITAS, 2018, p. 66

Nebucadnețar al II-lea, Templul lui Solomon a fost distrus, iar o parte a populației evreiești a fost dusă în exil la Babilon. După întoarcerea din exil, a început reconstrucția Templului sub conducerea lui Zorobabel. Acesta a fost cunoscut sub numele de Al Doilea Templu. Totuși, în anul 70 d.Hr., în timpul Războiului Iudaic, Al Doilea Templu a fost distrus de către romani sub comanda lui Titus. Templul lui Solomon a fost locul principal de închinare pentru israeliți și a găzduit Arca Legământului, simbolul legăturii dintre Dumnezeu și poporul ales. Distrugerea Templului a avut un impact profund asupra comunității evreiești, marcând perioade de exil și dispersie (Diaspora). Templul lui Solomon rămâne un simbol important al istoriei și spiritualității evreilor, iar memoria sa este păstrată în texte sacre și tradiții religioase.

Zidul Plângerii, cunoscut și sub numele de Zidul de Vest, este un loc sfânt evreiesc situat în Orașul Vechi al Ierusalimului. Este un zid de sprijin al Muntelui Templului și este remarcabil pentru că a fost una dintre ultimele părți rămase ale celui de-al doilea Templu evreiesc, distrus în anul 70 d.Hr. de către forțele romane. Zidul Plângerii este un loc de adunare și rugăciune pentru evreii din întreaga lume. Este numit astfel pentru că tradiția spune că aici evreii vin să plângă distrugerea Templului. Femeile și bărbații au zone separate pentru rugăciune la Zidul Plângerii, iar oamenii aduc note scrise cu rugăciuni pe hârtie și le introduc în crăpăturile zidului. Acest loc are o semnificație religioasă și culturală profundă pentru comunitatea evreiască și atrage pelerini și vizitatori din întreaga lume. Este un simbol al legăturii istorice și spirituale a evreilor cu Ierusalimul și istoria lor milenară.

VI. Scrieri sacre

Tanah, cunoscută și sub numele de Biblia ebraică sau Vechiul Testament în tradiția creștină, este colecția de texte sacre ale iudaismului. Termenul "Tanah" este un acronim format din primele litere ale celor trei părți principale ale acestei colecții: Torah (Legea): Este prima și cea mai importantă parte a Tanah-ului, constând din primele cinci cărți ale Bibliei ebraice. Aceste cărți sunt: Geneza, Exodul, Leviticul, Numerii și Deuteronomul.

Torah conține legea divină dată lui Moise pe Muntele Sinai și formează nucleul legal și etic al iudaismului.

Nevi'im (Profeții): Această secțiune include cărțile scrise de profeții evrei, care au jucat un rol important în istoria și învățăturile poporului evreu. Nevii (profeții) au transmis mesaje de încurajare, avertisment și consolare către comunitate.

Ketuvim (Scrierile): Aceasta este a treia parte a Tanah-ului și include o varietate de scrieri, precum poezii, proverbe, cântări și alte opere. Printre cărțile din această secțiune se numără Psaltirea, Proverbele, Iov, Cântarea Cântărilor și multe altele.

Tanah este considerată textul sacru central al iudaismului și este citit și studiat pe parcursul vieții de către evrei. Pentru creștini, aceste texte constituie Vechiul Testament, care alcătuiește prima parte a Bibliei creștine.¹³

Talmudul este o colecție extinsă de texte iudaice care conține discuții, comentarii și analize asupra Legii și învățaturii iudaice. Există două componente principale ale Talmudului: **Talmudul Ierusalimului**: A fost redactat în Israel și este cunoscut și sub numele de "Yerushalmi" sau "Talmudul Palestinian". Acesta oferă comentarii la Mishna (un alt text important din literatura iudaică), și cuprinde discuții rabinice asupra temelor etice, legale și rituale. **Talmudul Babilonian**: Este mai cuprinzător și mai detaliat decât Talmudul Ierusalimului. A fost compilat în principal în academiile din Babilon (în ceea ce este acum Irak) și este cunoscut și sub numele de "Bavli". Acesta este Talmudul cel mai studiat și citit, și este baza pentru mare parte din studiul Talmudic în tradiția evreiască. Structura Talmudului este organizată în două mari secțiuni: **Mishna**: Este o compilație a învățăturilor și a legilor rabinice scrise între secolele al II-lea și al III-lea d.Hr. Structurat în șase ordine, fiecare acoperind domenii specifice ale legii iudaice, cum ar fi "Zeraim" (lege agricolă), "Moed" (sărbători), și "Nezikin" (daune și răspundere legală). **Gemara**: Este partea discursivă și interpretativă a Talmudului, completând și dezvoltând textul Mishnei. În Talmudul Babilonian, Gemara adaugă comentarii, discuții și analize asupra fiecărui aspect al Mishnei. Aceasta implică deseori dialoguri și controverse între diferiți rabinii și învățători evrei. Talmudul este un text complex și profund, și studiul său necesită familiaritate cu tradiția și gândirea evreiască. Este considerat o sursă de autoritate în materie de legi religioase, etice și rituale în iudaism și a avut o influență semnificativă asupra dezvoltării și practicilor religioase evreiești de-a lungul timpului. Studiul Talmudului este o activitate centrală în tradiția iudaică și este desfășurat în mod obișnuit în școlile religioase evreiești numite **yeshivot**.¹⁴

În concluzie, istoria Israelului este un amestec complex de tradiție, religie, conflicte și inovație. Înțelegerea acestei istorii necesită luarea în considerare a diverselor perspective și aprofundarea în contextele culturale și politice care au modelat evoluția țării de-a lungul timpului. Iudaismul este o religie complexă și plină de profunzime, cu un patrimoniu care a influențat nu doar comunitatea evreiască, ci și lumea în ansamblu. Credința într-un Dumnezeu unic, respectul pentru tradiție și educație continuă rămân aspecte cheie ale acestei religii.

¹³ Eliade, Mircea, *Istoria credințelor și ideilor religioase*, București, Editura Univers Enciclopedic, 2000, p. 382

¹⁴ Mrowiec Katia, Kubler Michel & Sfeir, Antoine, *Dumnezeu, Iahve, Allah*, București, Editura HUMANITAS, 2018, pp. 116-121

Bibliografie

Biblia, traducerea Dumitru Cornilescu, Vechiul Testament (Geneza, Exodul, Deuteronomul)

Stanford, Peter, *50 de idei pe care trebuie să le cunoști despre religie*, București, Editura LITERA, 2020

Mrowiec Katia, Kubler Michel&Sfeir, Antoine, *Dumnezeu, Iahve, Allah*, București, Editura HUMANITAS, 2018

Eliade, Mircea, *Istoria credințelor și ideilor religioase*, București, Editura Univers Enciclopedic, 2000